

LILLEMOR HOLMBERG:

Att vara kvinna

I Svensk Tidskrifts serie Att vara brukar olika personer skriva om sina yrken, alltid på sitt eget sätt och i sin egen stil. Lillemor Holmberg, journalist och konstnärinna, uppfattar förvisso inte detta att vara kvinna som ett yrke. Hennes artikel, som redaktionen gärna velat publicera och för omväxlings skull placerat in i denna serie, skulle ha kunnat rubriceras Att vara människa eller Att vara en personlighet. Den uttrycker författarinnans starka engagemang i viktiga frågor i tiden.

Var morgon vaknar jag nöjd och glad över att vara kvinna i Norden. Männen är goda och rättvisa mot mig i arbetet och privatlivet. Som kvinna och människa har jag i stort sett ingenting att klaga på — annat än förtrycket från en allt högljuddare grupp medsystrar som fördyrar min dag med att trumpeta i mina öron: "Du vet inte hur förtryckt du är! Vi skall hjälpa dig att inse det." Så har diktatorer också sagt innan de gått in och härtagit andra länder.

Runtom i världen utbryter blodiga krig och statskupper, farsoter och naturkatastrofer, härjar fattigdom och svält. Hur privilegierad är jag inte — sak samma om jag är man eller kvinna. Men här hemma i välfärden odslar vetenskapliga kvinnosaksteam tid på att sitta och fingranska läroböcker och skrika högt om det finns de minsta reaktionära anspelningar på "far ror, mor är rar". Mor skall inte vara rar, hon skall vara en robot, som river upp sitt barn ur varma sängen i vintermörkret och släpar iväg det i smogen till en institution, en myrstack av barn, att knuffas och gråta i (= tidig social träning).

Telningen skall över huvud vara glad att han fick chansen att se dagens ljus och inte blev utraderad i tid genom "en enkel skrapning", när han stod i vägen för moderns karriär och "självförverkligande". (I bombregnet på andra sidan jordklotet brer modern ut sin kropp över sina barn för att hellre själv dö, men det måste ju vara någon abnorm instinkt.)

Och far — ja honom skall vi inte offra

mycket trycksvärta på. Han är ett bihang eller en ren dimfigur. Barn kommer till ändå, det vet envar i detta De ensamma mödrarnas paradiset, där kristendomen inte praktiseras annat än beträffande den obefläckade avelsen, uppenbarad i mångtusende mirakelfödslar. Fäder behöver inte namnges i några papper, ty det är en kränkning av kvinnans integritet och rätt att själv bestämma över sin kropp. Barnens rätt till identitet och fotfäste i livet kan lämnas därhän. Barnen är ju lyckligtvis så små att de inte kan föra sin egen talan.

Är det förresten inte på tiden att själva ordet far utmönstras såsom varande skrämmande patriarkaliskt, auktoritärt, borgerligt och reaktionärt? Farfar likaså, det räcker fuller väl med mormor — om det alls behövs några sentimentala rötter bakåt i tiden. Alltså möjligen mormor, utan strumpstickor och gungstol förstås. "Mormor spelar bingo och sexar" är bra skrivexempel i läroböcker som vill följa med sin tid.

Det "otäcka" könet

Rimliga rättvisekrav för kvinnorna tillgodoses faktiskt fortlöpande — och vem som är sanningskär kan förneka att det ofta därvid är fina män som går i spetsen? Men de extremt missnöjda kvinnor — jag vill kalla dem det "otäcka" könet — som finns härhemma och i allt fler länder torpederar den goda samförståndsandan. Som alla missnöjda människor vill de tvinga alla nöjda människor att bli lika missnöjda som de själva och vill upphöja

sitt eget livsmönster till idealisk norm för andra, i stället för att deras misstag skulle vara androm till varnagel.

Senaste tillskottet i de ettriga kvinnliga kamporganisationernas flora är en grupp kvinnor i Norge, som ger ut tidskriften *Sirene* på Cappelens förlag. Deras målsättning är att inpränta i kvinnorna hur förtryckta de är, även om de inte känner det så.

Sirene överflödar av hätska angrepp på manssamhället och förlöjligande fingerade intervjuer med män i toppositioner. Läsarinnorna får skriva i en stor spalt kallad *Vårt besvärliga underliv*, som är en cynisk provkarta på genomgångna aborter och underlivssjukdomar, berättelser om kufiska erotiska erfarenheter, en syn på barnen som uteslutande ett hindrande praktiskt problem och ett tekniskt, känslolikt förhållande till männen. Varelsor som så lätt sjunker ner och fixeras i sitt underliv borde förstå varför både män och barn tappar respekten för dem. Kvinnorna förr kunde konsten att bevara sin värdighet. När man ser på de gamla porträtten, måste man väl beundra kvinnornas karaktärsfulla, outgrundliga ansiktsuttryck, som om de satt inne med stora avundsvärda hemligheter om livet. Så sällan man i dag hittar ett avspänt harmoniskt kvinnoansikte! Vad kan det bero på?

I något yngre dagar rasade jag över att kvinnor inte fick bli präster. Man kan ha en sådan hätsk period innan man börjar se större sammanhang. Men nu förstår jag fuller väl hur skeptiska många manliga präster hade fog för att vara, när man ser

somliga kort-korta kvinnliga präster med utmanande tal och främst en lust att chockera. Den moderna kvinnan har sjunkit för djupt i det köttsliga för att förknippas med något andligt.

Undantagskvinnor

Det stora felet med kvinnokampen är att man utgår från undantagskvinnorna, de extra starka, friska, självsvåldiga och PR-sinnade. Kvinnor med kraftresurser långt över genomsnittet sitter vid skrivborden och bestämmer vad vanliga kvinnor bör orka. Superjournalister och andra intellektuella med skinn på näsan och råd till bra hemhjälp kan gå i spetsen för att skaffa och klara barn på egen hand, vilket merendels blir ett elände för vanliga fattiga flickor som apar efter dem. Popstjärnor sitter storskrattande och berättar hur bra det gått med deras skilsmässa och hur galant de klarar tre barn med olika män; ett trassel som för genomsnittliga kvinnor och barn medför stora problem och inte sällan tragedi. Sexfixerade psykologer vimsar med sina lättsinniga råd till människors liv så att varken män eller kvinnor orkar sköta arbete, hälsa, familjeliv eller fritid ordentligt, mycket mindre engagera sig i samhällsarbetet.

För att Elise Ottesen-Jensens syster fick ett utomäktenskapligt barn i en prästgård för hundra år sedan spreds en seglivad och naivt paradisk samlevnadslära, som gjort tusen inom tusen kvinnor och barn olyckliga och några få lyckliga. Det räcker nämligen inte som samlevnadsrecept att som Ottesen-Jensen menade "bara krama om

varandra" och skaffa preventivmedel. Man glömmer att skärskåda pionjärenas bakgrund och förstår inte att de ofta var missnöjda och rabiata undantagsmänniskor, vilkas idéer man får ta sansat på och i varje fall inte tillämpa när tiden runnit ifrån dem.

Preventivmedelsrådgivningen tränger naturligtvis inte längre in i människors medvetande, när abortmöjligheten hägrar, och t o m Ottesen-Jensen måste mot slutet av sin levnad motvilligt erkänna att utvecklingen inte gått som hon tänkt sig.

Nej, det blev inte som de äldsta kultiverade kvinnoakspionjäreerna och hängivna folkbildarna tänkt sig. De skulle smärtats om de sett dagens utslitna proletära dubbelarbetande mödrar, när de själva kämpade för att arbetarkvinnor skulle slippa utnyttjas i alltför tungt och bullrigt arbete. De skulle förtvivlas över att i T-banan se glåmiga ogifta mammor i en kortkort trasa över den uppsvällda magen, mer veliga, trasiga och utsatta än några forna dagars husjungfrur som råkat i olycka. De skulle gråta över de stressade barnen, blygas över pornografin. De skulle förakta en likställighetskamp, som går ut över barnen och utmynnar i att ställa alla människor på samma låga nivå i fråga om seder, språk, skolning, bildning, klädsel, njutningsmedel, etiska värderingar och förströelse.

De gamla emancipationskvinnorna med stil och bildning skulle besparat sig mycken möda om de kunnat föreställa sig nutidens tjejmaffia, som rider på fräckhetens våg, som har ett rätt, känslolöst och svordoms-

späcikat språk och ofta klär sig som forna tiders lagårdsdrängar i helg och söcken. Hur kan kvinnor och mödrar inbilla sig att de skall tillvinna sig likställighet och aktning när de kallar sig tjejer?

Tjejmaffian talar om likställighet och maktutjämning, men i själva verket är de maktgalna och vill tränga ut alla andra åsikter. Det är en skam att Dagens Nyheter rullar ut röda mattan för dem spalt upp och spalt ner och låter dem utbreda sina grovt förenklade teser, som avskurits från all historisk kunskap. Olof Lagercrantz och herrarna på kulturredaktionen låter dem hållas för att utåt verka progressiva, men de torde le i mjugg, ty deras egna familjer skakas inte av tjejmaffian. Offren återfinns ute bland folket.

Etiskt-estetiskt förfall

Att män och barn inte längre får ha något moderligt, kvinnligt, vackert och rent att se upp till är ett helgerån. Konrad Lorenz säger träffande att "uglification", allmän förfulning ifråga om kvinnors utseende och klädsel, om byggnader och stadsbildning är en allvarlig fara för mänskligheten. Estetiskt förfall går nämligen hand i hand med etiskt förfall.

Den sinnesförvirring som uppstått i samlevnadsmönstret kan ju exemplifieras i tiotusental — var och en kan gå till sin egen bekantskapskrets och till massmedia. Men man avtrubbas och höjer knappt ögonbrynen för något så absurt som att två kvinnor med barn vill ha rätt att ingå äktenskap med prästs välsignelse (dessutom kuriöst och inkonsekvent nog i en

tid då äktenskapet är statt på avskrivning).

Olika värderingar blandas ihop, används efter tycke och smak vid olika tidpunkter i livet och till den egna fördelen. Obetydliga flickor blir intervjuade i veckotidningarna och lockar både till löje och tårar, när de indoktrinerade av psykologer utan varje sinne för proportioner dramatiserar sitt futtiga liv, sina aborter och sina mellanhavanden med pojkar, som om de vore stora renässansgestalter.

Barn får barn

Det är upprörande att tom i en insändarspalt för barn hitta flera insändare från barn, som påverkats att tycka att 12—13-åringar visst inte är för unga för kärlek och att det bara är *gulligt* att en 14—15-års flicka får en liten unge att leka med. Även den ivrigaste motståndare till aborter börjar tvivla, när det inte finns någon kraftig opinion mot att barn skall få föda barn för att ha till levande dockor.

Småflickor med dagens tänkesätt blir ju ingalunda som genom ett trollslag några stadgade mödrar utan fortsätter att leva ut till men för barnet. Att ungdomar är tidigare mogna nu än förr är ett påstående, som vunnit egendomlig terräng. Om det är något som kännetecknar dagens ungdom så är det just omognad.

Däremot kunde det hända förr, då flickor mycket tidigt kunde komma ut i världen för att tjäna, hastigt mognade, stod på egna ben och med sammanbitet allvar och moderlighet vårdade sitt barn om det gick "illa" för dem. Det har blivit en myt,

som vill få välfärdssamhället att framstå i en fagrare dager, att ogifta mödrar förr fick utstå ett omänskligt förakt. Det förekom givetvis, men jag anser det förakt mångdubbelt större som vi i dag utsätter oskyldiga flickmödrar och deras dockbarn för, när de tillåts en start i moralisk och praktisk misär. Naturligtvis är det inte de unga flickorna som bär skulden utan ansvariga psykologer, pedagoger och politiker.

Offren bland känsligare människor i de trassliga människornas omgivning negligeras men kommer i sinom tid att befolka romansidorna och sinnessjukhusen. Kvinnokampen kan låta bra i teorin, men den förutsätter det verklighetsfrämmande och grymma att man helt sonika opererar bort barnen och deras behov. De skyfflas undan på något sätt.

Det är något så naturvidrigt i att samtidigt som de extrema feministerna hävdar, att kvinnorna skall ut och kämpa på arbetsmarknaden, skall de klara barnen på egen hand — då om någonsin borde de väl ha hjälp av en far till barnen? Förr ägde barnen merendels en och en halv förälder — nu skall de klara sig med en halv.

Tvång — åt annat håll

Under förra hösten drevs en hänsynslös kampanj för att yrkesvägledare skall förmå unga flickor att välja utpräglat manliga yrken. Flickorna anses av hurtiga föregångskvinnor klemiga om de inte vill delta i kvinnokampen och stå på ett verkstadsgolv, köra lastbil, gå ner i gruvor el-

ler gå upp i en svindlande hög lyftkran. Flickor tvingas in i traditionella kvinnoyrken, heter det, men vad är detta nya annat än ett tvång åt andra hållet?

Många flickor börjar med ett grovt jobb, men alla kan säkert inte stoppa längre tid, om de skall kombinera detta med ett familjeliv. Magsår var förr nästan okänt bland kvinnor. Det ökar helt följdriktigt hos dagens överansträngda kvinnor. Många spräcker sig på topposter med omfattande ansvarsuppgifter. Detta är ingenting genant för kvinnokönet. Det är bara att konstatera att kvinnan har så många speciella och viktiga uppgifter i livet och en sådan konstitution, att hon blir förstörd, hård och rentav grym, om hon måste konkurrera alltför hårt på fysiskt tunga eller psykiskt alltför ansvarsfulla poster. Att höra jargongen bland kvinnor som frotteras med män i grova och stressiga jobb är deprimerande, och hårdheten går ofta ut över barnen, som åthutas med snubbor och svordomar och hårda ryck i armar och barnvagnar.

Att det sedan alltid funnits vissa robusta kvinnoexemplar, som kommit väl till sin rätt i manhaftiga sysslor, är en annan sak. Ingenting hindrar ju dem numera att få göra vad de vill, liksom alla intellektuella vägar står öppna för oss kvinnor. Specialbegåvningar av båda könen kan alltid komma till sin rätt.

Hemmakvinnan

Hetsen mot hemmakvinnan fortsätter, fastän det är förbjudet i lagen att hetsa mot folkgrupp och trots att en hemar-

betande kvinna borde vara guld värd i dagens nya situation med miljögifter, riskabel burkmat, buller och stress, infektioner, svårigheten att placera åldringar och konvalescenter, ungdomsnarkomani — allt som i allmänhet går att lättare komma tillrätta med och mildra i små enheter. Men det är klart att husmorsyrket inte är populärt, när det är ett yrke som snart ingen behärskar och förstår betydelsen av.

I själva verket torde få yrken innebära ett större självförverkligande för en kvinna än att förstklassigt sköta ett hem, nota bene om det inte bara skall vara en mat-, sov- och sopstation. Hemarbetet utvecklar både praktiska och estetiska färdigheter och innebär en blandning av rutinbetonade och skapande moment. Husmodern är sin egen arbetsgivare, kan själv planlägga arbetet, hålla sin egen takt, improvisera. Hon kan njuta av sitt hem på ljusa dagen, få tillfälle att intensivt umgås med

sina barn och måna om de anhörigas hälsa, att vara ute i naturen, ta hand om djur, läsa böcker, studera, lyssna. Att framställa hennes tillvaro som "insnöad" är så fult att det måtte bottna i avundsjuka. Få kvinnor är så allmänbildade och känslomässigt utvecklade som hemmafruar, som förmår att utnyttja sin tillvaros fördelar.

En nöjd hemmakvinna har otvivelaktigt ett rikt och privilegierat liv, som dock borde kunna tålas även i jämställdhetens tidevarv, eftersom det också kan innebära uppoffringar och är till båtad både för barn och man och i många fall andra människor och därmed för samhället. I själva verket är det viktigare än någonsin att människor i sitt hem kan få skapa en privat varm zon av trygghet och personlig stil i en alltmer kylig, teknokratisk och opersonlig värld.